

Innst. 30 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 20 S (2009–2010)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2009–1. halvår 2010

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Det politiske samarbeidet i Nordisk Råd bygger på felles vurderinger og en vilje til å oppnå resultater som øker Nordens kompetanse og konkurransekraft. Nordisk Råd er en aktiv aktør i regionalt samarbeid i Nordens nærområder som Vestnorden, Barentsregionen, Arktis og Østersjøregionen samt i partnerskapet Den nordlige dimensjon.

Nordisk Råd utøver parlamentarisk kontroll med Nordisk ministerråd og behandler og uttaler seg om de forslag som ministerrådet fremlegger for rådet. Nordisk ministerråd og regjeringene må ta stilling til og rapportere til Nordisk Råd om de forslag som rådet fremmer.

Delegasjonen til Nordisk Råd har prioritert arbeidet i de regionale parlamentariske organer og nettverk i nord. Fra norsk side er det viktig å inkludere russiske parlamentarikere i dette arbeidet, for å skape god basis for økonomisk og sosial utvikling i vår region. Delegasjonen har i 2010 arrangert en rundebordskonferanse i Bergen mellom nordiske og russiske parlamentarikere om miljøvennlig og sikker energiproduksjon, samt et forum i Kirkenes for unge politikere fra Nordvest-Russland og nordiske land om de unges muligheter til å reise og kommunisere i en globalisert verden. Stortinget skal i februar 2011 i Tromsø arrangere parlamentarisk forum for Den nordlige dimensjon.

Nordisk Råd har i 2010 fortsatt dialogen som startet i 2007 med parlamentet i Hviterussland og med politiske partier som ikke er representert i parlamentet.

Arbeidet med å fjerne grensehindre mellom de nordiske land og hindre at nye oppstår er høyt prioritert i Nordisk Råd og av delegasjonen. Delegasjonen vil nøye følge det arbeidet som regjeringen og Grensehinderforumet gjør på dette området. Et viktig arbeid i Nordisk Råd er å styrke språk- og kultursamarbeidet i Norden.

Delegasjonen anser det er viktig å se over arbeidsformene slik at arbeidet ikke stivner i et fast mønster. I Nordisk Råd vil det bli gjort en gjennomgang av rådets arbeidsordning for å effektivisere arbeidet.

Et eksempel på en enkel forbedring nasjonalt, er de jevnlige kontakter som delegasjonen og nordisk samarbeidsminister har hatt gjennom året. Dette har bidratt til å effektivisere arbeidet og bringe resultater. Delegasjonen vil legge stor vekt på denne samarbeidsform.

1.2 Hovedsakene i 2008/2009

Arbeidet med å fjerne unødige grensehindre har høy politisk prioritet. De nordiske statsministrene har gitt ministerrådet i oppdrag å utrede og fjerne grensehindre. I den skriftlige rapporten fra ministerrådet som ble framlagt til sesjonen i 2009 ble det fastslått at i perioden 1. januar 2009–1. september 2009 har 10 konkrete grensehindre på ulike områder som sosial- og helse, næring, miljø og arbeidsmarked mv. blitt avskaffet. Det er gledelige resultater av det nordiske samarbeidet.

Nordisk Råd har aktivt forsøkt å påvirke ministerrådets globaliseringsprosjekter og gitt disse konkret innhold gjennom satsing på utdanning, forsk-

ning, utvikling og innovasjon. Fra Nordisk Råds side er det fremmet kritikk for at ministerrådet ikke i tilstrekkelig grad har forankret globaliseringsarbeidet i rådet, og derav manglende informasjon for parlamentarikerne om ministerrådets arbeid. Rådet deltok i statsministrenes globaliseringsforum, og var en aktiv pådriver for en felles nordisk innsats under klimakonferansen i København.

Stoltenberg rapporten ga nye impulser til diskusjonen om et fordypet nordisk utenriks- og forsvarspolitisk samarbeid. Nordisk Råds seminar om Nordens rolle innen den internasjonale krisehåndteringen i samband med høstmøtene høsten 2009, knyttet an til det utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet, og hovedinnleggene ble holdt av Thorvald Stoltenberg og tidligere president Martti Ahtisaari.

1.3 Arbeidet framover

Med utgangspunkt i Nordisk Råds langsiktige rammeprogram har det islandske formannskapet for 2010 løftet fram (i) sikkerhet (ii) velferd og (iii) kultur som prioriterte emner i sin periode. Dessuten har man lagt vekt på spørsmål knyttet til hav, klima og energi, samt internasjonale forbindelser. Delegasjonen har fulgt opp disse programmene i det løpende arbeid i rådets fagkomiteer og presidium. Utover dette vil delegasjonen vektlegge enkelte særskilte saker og områder i tiden framover: Språk- og kultursamarbeidet i Norden og arbeidet med å fjerne grensehindre og hindre at nye oppstår. Delegasjonen vil nøye følge med i det arbeidet som regjeringen og Grensehinderforumet gjør på dette området.

Delegasjonen vil videre særlig følge saker som innbefatter EU og som derigjennom gir delegasjonen kunnskap og kontakter mot EU-systemet.

Delegasjonen vil følge opp forslagene i Stoltenberg rapporten og i den nordisk-baltiske rapport om nærmere samarbeid på det sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske område.

Delegasjonen vil prioritere arbeidet i de regionale parlamentariske organer og nettverk i nord. Det er spesielt viktig å inkludere russiske parlamentarikere i dette arbeidet, for å skape god basis for økonomisk og menneskelig utvikling i vår region. Delegasjonen vil opprettholde de gode kontakter delegasjonen har til parlamentarikere i Statsdumaen og Føderasjonsrådet.

Stortinget er i februar 2011 vertskap for Andre parlamentariske forum for Den nordlige dimensjon og delegasjonen har ansvaret for program og opplegg.

Gjennom Nordisk Råd har også delegasjonen i lengre tid engasjert seg i dialogen med Hviterussland. Delegasjonen vil fortsette dette arbeidet. Gjennom Nordisk Råd vil ventelig delegasjonen være vertskap for et besøk av en gruppe politikere, både fra

parlamentet og fra partier som ikke er representert i parlamentet.

1.4 Nordisk Råds sesjon 2009

Norden og Europa, klimaspørsmål og finanskrisen var hovedtemaene for Nordisk Råds toppmøte med deltakelse av de nordiske lands statsministre og opposisjonsledere. Fra Norge deltok statsminister Jens Stoltenberg og leder av Fremskrittspartiet Siv Jensen med innlegg.

Under generaldebatten ble det redegjort for de viktigste arbeidsområdene og resultatene til det islandske formannskapet i Nordisk ministerråd for 2009. Det ble opplyst at samarbeidsministrene vil sette arbeidet med grensehindre på dagsorden i samtlige ministerråd.

Den norske samarbeidsministeren Rigmor Aasrud tok i sitt innlegg opp viktigheten av å ta vare på den felles nordiske identiteten som utgangspunkt for å fremme nordiske verdier både nasjonalt og internasjonalt. Til dette understreket hun globaliseringsarbeidets fremtredende plass i det nordiske samarbeidet siden 2007. Hun nevnte at toppforskningsinitiativet går inn i de mest aktuelle utfordringer innen klima, energi og miljø og minnet om for Norges del, det viktige prosjektet om CO₂-lagring.

Den danske statsministeren Lars Løkke Rasmussen presenterte Danmarks formannskapsprogram for 2010. Programmet hadde fått overskriften Norden i Fremdrift og påpekte at hovedsiktet er å støtte, styrke og utbygge den allerede igangsatte nordiske globaliseringsinnsatsen. I Danmarks formannskapsperiode vil det fokuseres spesielt på fire emner: globalisering, den økonomiske krisen, bærekraft og likestilling.

I en særskilt debatt om Arktiske forhold ble det minnet om viktigheten av arktisk forskning, det internasjonale polaråret og linken til det nordiske toppforskningsinitiativet. Også økt samarbeid omkring sjøfartssikkerhet og redningstjenesten i Arktis ble framhevet.

I debatten om fjerning av grensehindre ble det påpekt at samordningen mellom de nordiske land må bli bedre når EU-direktiv implementeres eller når ett av de nordiske land innfører ny lovgivning som kan berøre ett eller flere av de andre nordiske land.

1.5 Nordisk samarbeid om utenriks- og sikkerhetspolitikk

I utenriksministrenes redegjørelse under sesjonen ble det opplyst at fokuset vært rettet mot Stoltenberg rapporten og de 13 forslag om utvikling av det nordiske samarbeidet innenfor forsvar og sikkerhet de neste 10–15 år. Utenriksministrene understreket viktigheten av å involvere andre nasjoner i det nordiske samarbeidet og ikke minst de baltiske landene. Et viktig element i nordisk samarbeid, er økt samar-

beid i forbindelse med luftovervåking. De nordiske land har besluttet å ha et tett samarbeid om søk og redning innenfor Arktisk Råd og internasjonale organisasjoner som den Internationale Maritime Organization.

I den etterfølgende debatt ble fokus rettet mot det arktiske samarbeidet og ønsket om et utvidet samarbeid mellom de nordiske landene på områdene utenriks, sikkerhet og forsvar. Klimaendringer vil gjøre havene isfrie og det vil bli økt skipstrafikk. Dette krever sterkere fokus på beredskap, redning og miljø og et utvidet forsvarsarbeid.

Til tross for at de nordiske land har ulike forsvarsløsninger, har samarbeidet utvidet og fordypet seg i større utstrekning i de siste årene. Forsvarsmateriellsamarbeidet, internasjonal krisehåndtering og felles fredsbevarende innsatser, felles innsatser i sikkerhetssektorreformen, det nordiske samarbeidet innenfor ISAF i Afghanistan for bl.a. for å utdanne den afghanske armeen er noen stikkord. De nordiske landene har også gjort en stor innsats for å støtte oppbyggingen av afrikansk evne til å forebygge og håndtere kriser.

1.6 Barentsparlamentariske samarbeid

Stortingets delegasjon til Nordisk Råd var vertskap for det andre forum for unge politikere fra Nordvest-Russland og Norden. Forumet fant sted i Kirkenes 22.–24. mars 2010, og samlet rundt 50 unge politikere og ungdomsledere. Hovedtemaer som ble diskutert var unges muligheter til å reise og kommunisere i en globalisert verden, herunder visumspørsmål og utvekslingsordninger. I tillegg var regionale utfordringer i forhold til infrastruktur, klima og miljø på dagsorden. Det ble vedtatt en egen resolusjon fra forumet som ble lagt fram på Nordisk Råds rundebordskonferanse mellom russiske og nordiske politikere i Bergen 25.–27. mai samme år.

1.7 Det parlamentariske østersjøsam arbeidet

Den 19. Parlamentariske Østersjøkonferansen ble avholdt i Mariehamn på Åland 29.–31. august 2010. Stortinget var representert med fire deltakere. I tillegg deltok en representant fra delegasjonen på vegne av Nordisk Råd.

Hovedtema for konferansen var effekter av klimaendringer og Østersjøen som et område for fred og sikkerhet. I tillegg redegjorde det norske formannskapet i Østersjørådet om regjeringenes samarbeid. Til konferansen ble det også gitt foreløpige rapporter fra to arbeidsgrupper om henholdsvis maritim politikk og sivil sikkerhet, særlig med vekt på trafficking. Stortinget er representert i de to arbeidsgruppene ved medlemmer fra relevante fagkomiteer.

1.8 Forankring av det nordiske samarbeidet i Stortinget

Stortingets delegasjon til Nordisk Råd har fordelt og oversendt vedtakene fra Nordisk Råds sesjon i 2009 til relevante fagkomiteer i Stortinget. Likeledes har delegasjonen gått gjennom det danske formannskapsprogrammet i Nordisk Ministerråd og delt opp hovedprioriteringer og initiativ som omtales i programmet, slik at de passer til komitéstrukturen i Stortinget. I brev av 9. desember 2009 ba stortingspresidenten komiteene gjennomgå de av Nordisk Råds vedtak og de deler formannskapsprogrammet som er relevant for komiteen og tar dette i betraktning i komiteens løpende arbeid. Komiteene har rapportert tilbake til delegasjonen om hvordan man har fulgt opp denne henvendelsen.

1.9 Internasjonale kontakter og besøksutveksling

Delegasjonen var 7.–10. februar 2010 vertskap for en gruppe parlamentarikere på 23 deltakere fra Russland. Besøket skjedde innen rammen for Nordisk Råds utvekslingsprogram for politikere fra Baltikum og Russland. Delegasjonen tok imot en gruppe russiske tjenestemenn fra Arkhangelsk-regionen 10. mai og tok imot en gruppe russiske lokalpolitikere fra samme region i juni.

Medlemmer av delegasjonen deltok i utvekslingsprogram arrangert av Parliamentary Association of North West Russia til St. Petersburg og Kaliningrad i mai.

Delegasjonens sekretariat hadde i en uke i september 2009 gjennom «Presidentprogrammet» en russisk hospitant fra Komis regionale parlament. I en uke i august 2010 hadde delegasjonens sekretariat en hospitant fra Europaparlamentet.

Nordisk Råd har i 2010 fortsatt dialogen fra 2007–2009 med parlamentet i Hviterussland og med politiske partier som ikke er representert i parlamentet

1.10 Budsjett for Nordisk Råd

Nordisk Råds eget budsjett er på om lag 30 MDKK. I budsjettet inngår også overføringer til partistøtte, Ungdommens nordiske råd og journaliststipendier. De nordiske land bidrar til finansieringen av samarbeidet etter en fordelingsnøkkel som gjør bidragene proporsjonalt med hvert lands bruttonasjonalinntekt. Norges andel for 2010 er 28, opp fra 27,4 prosent i 2009.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Laila Gustavsen, Eva Kris-

tin Hansen, Svein Roald Hansen, Sverre Myrli, Tore Nordtun og Willy Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Siv Jensen, Tone Liljeroth, Peter N. Myhre og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og lederen Ine M. Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, noterer at delegasjonen går inn for å effektivisere det nordiske samarbeidet både på nordisk plan og på nasjonalt nivå ved å endre arbeidsformene og ved bedre kontakt mellom regjeringssiden og parlamentariskiden. Et eksempel på en slike forbedring nasjonalt er de jevnlig kontakt som delegasjonen og nordisk samarbeidsminister har hatt gjennom året. Komiteen ser også positivt på det kontaktmøte som ble holdt i mars 2010 mellom utenriksministeren og lederne for de faste parlamentariske delegasjoner. Slike kontaktpunkter kan gjensidig stimulere og for-

enkle arbeidet, uten at dette rokker ved de formelle sider av politikken. Komiteen har notert seg at det foreligger forslag om at alle Stortingets faste delegasjoner skal fremme en plan for kommende års arbeid og dermed bidra til en mer fremadrettet debatt når delegasjonsrapportene skal fremlegges. Komiteen er tilfreds med at delegasjonen presenterer sine planer for det kommende år som er knyttet opp til Nordisk Råds rammeprogram og ikke minst opp mot Nordområdene.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 20 S (2009–2010) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2009–1. halvår 2010 – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 25. oktober 2010

Ine M. Eriksen Søreide

leder

Ivar Kristiansen

ordfører